

NEWS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

ISSN 2224-5294

Volume 2, Number 300 (2015), 292 – 296

**Capabilities and efficiency of the use of information
and communication technologies in teaching foreign languages**

Turdalievа E.D, Zh. M. Akynova, Tutkabekova K.S.
akinova_01@mail.ru

Kazakh National Technical University named after K.I.Satpaev, Almaty, Kazakhstan

Key words: Foreign language, information technology, method, computer technology, learning, interactive method, internet.

Abstract. This article examines the use of information and communication technologies as an effective way of possession of foreign languages. The aim of the using of information technologies in foreign language lessons is enhance learning of foreign languages with the help of computer technologies. Development of students speaking skills using innovative technologies in teaching foreign languages. Effective ways of enhancing and development of students speech activities in the classroom lessons.

Возможности и эффективности использования информационно-коммуникативных технологий в обучении иностранным языкам

Турдалиева Э. Д, Ақынова Ж. М, Туткабекова К.С.
akinova_01@mail.ru

КазНТУ им. К.И. Сатпаева, Алматы, Казахстан

Ключевые слова: Иностранный язык, информационные технологии, методика, компьютерные технологии, обучение, интерактивный метод, интернет.

Аннотация: Данная статья рассматривает использование информационно-коммуникативных технологий одним из эффективных способов владения иностранными языками. Цель использования информационно-коммуникативных технологий на уроках иностранных языков – повысить эффективность обучения иностранных языков с помощью компьютерных технологий. Формирование навыков говорения студентов при использовании инновационных технологий в обучении иностранному языку. Эффективные методы использования инновационных технологий как один из эффективных способов активизации и развития речевой деятельности студентов на занятиях по иностранному языку.

Қазақстан Республикасының «білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттың және жалпы адамзаттың құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жана технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттерін көздейді. [1]

Шет тілді оқытудағы негізгі мақсат – шет тілді коммуникативті қалыптастыру және дамыту, оны еркін игеру. Шет тілі – қазіргі заманның талабына сай, қоғамның әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық және мәдениет дамуының қайнар көзі. Қазір шет тілін оқыту әдістемесінің деңгейі жоғары. Тілді оқытуда интерактивтік тәсіл, ойындар, екеуаралық пікірталастар, сонымен бірге ақпараттық технология, интернет, компьютер қолданылуда. Шет тілін терең меңгерудің тиімді жолдарының бірі ақпараттық-коммуникациялық технологияны пайдалану болып табылады.

Шет тілі сабақтарында ақпараттық технологияларды пайдаланудың мақсаты - компьютерлік технологияларды қолдану арқылы шет тілін үйретудің тиімділігін жоғарылату. Міндеттері:

-шет тілі сабағында жаңа ақпараттық технологияны қолданудың маңыздылығын суреттеу.

-компьютерлік технологиялардың бар бағдарламаларын шет тілінде сөйлеуге, түсінуге үйрету процесінде қолдану, мүмкіндіктерін көрсету.

- видеофильдер мен мультимедиялық ирезентациялар арқылы диалог және монолог түрінде сөйлеуге үйретудің жаңа нұсқасын ұсыну.

Ж.А. Қараевтың [2] пікірінше "компьютерлік оқыту технологиясы өзіндік танымдық іс-әрекетті дамытуға арналған методологиялық, психо-лингвистикалық, бағдарламалы-техникалық, ұйымдастырушылық құралдардың жиынтығы" болып табылады. Шет тілін оқыту үдерісінде ақпараттық технологиялардың, әсіресе қарым-қатынас ортасын, жалпы тақырып шеңберінде әріптестердің интерактивті өзара әрекет ортасын құрудағы маңызы ерекше. Ақпараттық білім беру технологиялары өз кезегінде қарым-қатынас тәжірибесін игеруде, студенттердің лингвомәдениеттік құзырлылықтарын қамтамасыз етуде маңызды. Ғалымдар [3] ағылшын тілін оқыту әдістемесін зерттей отырып, компьютерлік телекоммуникациялар ағылшын тілінде тірі, шынайы қарым-қатынастарды ұйымдастыруға мүмкіндік беретінін айтады. Бұл телекоммуникацияның дидактикалық қасиеті шынайы тілдік орта құру үшін керемет мүмкіндіктер туғызады. Шет тілін оқытудағы ақпараттық бағыт ақпараттық тұрғыда білім беруді мақсат етеді, оның негізгі мақсаттары: лингвистикалық (тілдік және сөйлеу), тақырыптық, әлеуметтік мәдениет, оқу дағдыларын қалыптастыру. Шет тілін оқытуда ақпараттық технологияны қолдану тілді үйренудегі белсенділікті қамтамасыз етеді. Осы орайда теориялық талдау мен студенттердің шет тілін меңгеру іс-әрекетінің ақпараттық технологиялар арқылы қалыптастырудың педагогикалық шарттарын айтуға болады. Жоғары білім беру мекемелерінде шет тілін оқытуда ақпараттық технологияны қолданудың педагогикалық шарттарын төмендегідей:

Бірінші шарт оқу-тәрбие үдерісінде қарқынды оқыту мақсатында студенттердің танымдық іс-әрекеттік қызығушылықтарын арттыру. Егер студенттер жаңа ақпараттық технологияны жақсы игеріп, шет тілін үйренуге қызығушылықтары артса, онда шет тілін білу мүмкіндігі де артады.

Екінші шарт студенттердің танымдық қызығушылықтары мен қабілеттерін ескере отырып, компьютерлік технологияны қолдануды кезеңдеп жүзеге асыру. Шет тілін оқытуда студенттердің білім деңгейіне сәйкес төменгі, орта, жоғары деңгейге бөле оқыту үлкен жетістіктерге жетуге көмектеседі.

Үшінші шарт ақпараттық технологияларды қолданудың жалпы бағыттары мен ғылыми-әдістемелік тұғырларын сәйкестендірудегі іс-әрекеттерді шығармашылықпен үйлестіру. Үшінші шарт бойынша ақпараттық технологиялардың түрлері мен бағыттарын ғылыми-әдістемелік сәйкестендіру іс-әрекеттерін шығармашылықпен үйлестіру түрлері қарастырылды.

Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы студенттердің тіл меңгерудегі іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі мотивациялық, танымдық, іс-әрекеттік компоненттеріне негізделген.

Мотивациялық компонент – студенттердің ақпараттық технологиялар арқылы тіл меңгеру іс-әрекетке ұмтылуы, қажеттігі, білім алуда ақпараттық технологияларды қолдануға танымдық қызығушылығы, ынтасы, өзіндік тапсырмаларды орындауда жаңаша оқу жолдарын табуға деген ынтасы, шет тілін меңгеруде мультимедиялық құралдар мен электронды оқулықтарды қолдануға деген қызығушылығы, шет тілінде еркін сөйлеуге деген ынтасы мен ұмтылысы.

Танымдық компонент - танымдық іс-әрекетті қалыптастыру мүмкіндігі, ақпараттық технологияның маңызы мен қажеттілігін ұғынуы, ақпараттық сауаттылығының болуы, қолданатын ақпараттық технологиялардың түрлерімен таныс болуы және технологиялардың түрлерімен жұмыс істей білуі, шет тілін меңгеруге деген белсенділігі, оқу материалдарын өз қажетілігіне қолдануы, студенттердің ақпараттық мәдениетін қалыптастыру болып табылады.

Бұл компонент бойынша ақпараттық технологияны оқу үдерісінде қолдану жолдары жүзеге асырылды, мультимедиялық, электрондық оқулықтар студенттердің шет тілін үйрену оқу іс-әрекетінің негізгі көзі болып табылады.

Шет тілі сабақтарында видеофильм, мультимедиялық презентациялар, дыбыстарды, анимациялық суреттердің көмегімен монолог, диалог түрінде сөйлеу қабілетін қалыптастыруға

болады. Себебі, шетелде болмай-ақ сол елдің тілінде еркін сөйлей алу қабілетіне ие болу оңай емес. Сондықтан, оқытушының маңызды тапсырмаларының бірі – шет тілі сабақтарында жаңа технологиялардың түрлі амалдарын қолдана отырып, сөйлеудің шын ситуацияларын құру болып табылады.

Ақпараттық ғасырда интеллектуалды қызметтің дамуы компьютер және қазіргі коммуникация құралдарымен тығыз байланысты. Бұл ақпараттық технологияландыру адамның іскерлік белсенділігіне, білімділігіне, мәдениетіне, ал жалпы айтқанда, ғылымның дамуына түбегейлі әсер етеді. Ақпараттық технология білімді өндеумен анықталып, қоғамның материалдық және рухани жағдайын өзгертеді.

Ақпарат- бұл бізді қоршаған әлемнен алынған сыртқы ортадағы кездейсоқтық үдерістерге бейімделу және осы ортадағы өмір сүру әрекетінің мазмұнды белгісі, белгісіздің сырын ашатын жаңалық, хабарлама. Ақпараттың негізгі маңызды жағы сапалы және сандық байланыстың анықтылығында.

И.А.Мегалова [4] өзінің «Ресей мен шетел жоғары оқу орындарында шетел тілінің құзіретін қалыптастырудағы жаңа ақпараттық және коммуникативтік технологиялары (салыстырмалы анализ)» зерттеу жұмысында қазіргі кезеңде шет тілінің құзіреттілігін қалыптастырудағы жаңа ақпараттық және коммуникациялық технологияларды қолдану жолдарын, атап айтқанда медиа-модуль әдісі мен қашықтықтан оқытуды қарастырады.

Педагогика теориясында жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияға 1980 жылы С.Пейперт [4] (S.Papert) ұсынған 3 көзқарас тиесілі:

- сыншылдық;
- скептикалық;
- оптимистік.

"Критикалық" көзқарастағы сыншылдар оқытудағы жаңа ақпараттық коммуникациялық технологиялардың (ЖАКТ) кері әсерлерін басып айтады: видео адам белсенділігіне кері әсер етеді, ЭВМ терең ойлауды тежейді, компьютерлендіру үдерісі қоғамды ізгілендіруге кері әсерін тигізеді, өйткені адамның жасайтын барлық іс-әрекетің компьютер жасайды да, адамның ойының, ой-санасының өсуіне кедергі жасайды.

Скептиктер компьютерлендіру идеясына оң көзқарас білдіреді, олардың ойынша, жаңа ақпараттық коммуникациялық технологиялар оқыту үдерісін жақсартады, оқушының ойлау іс-әрекетін арттырады.

Оптимистер ЖАКТ келешегінен үлкен үміт күтеді, олар ЖАКТ студенттердің ойлау үдерісін, ақпарат алу әдісін және де оқыту үдерісін түбегейлі өзгертеді деп санайды.

Жаңа ақпараттық технология – оқытушылардың өз жұмыстарының әдістері мен ұйымдастыру түрлерін түбегейлі өзгертуге, студенттердің жеке қабілеттілігін дамытуға, оқытудағы пән аралық байланысты күшейтуге, оқу үдерісін ұйымдастыруды үнемі жаңартып отыруға мүмкіндік береді. Жаңа ақпараттық технологияның негізгі ерекшелігі оқытушылар мен студенттерге өз бетімен және бірлесіп шығармашылық жұмыс істеуге шексіз мүмкіншілік туғызады.

Жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияларды жоғары мектептің оқу-тәрбие үдерісіне енгізуде оқытушы алдына жаңа бағыттағы мақсаттар қойылады:

1. Өз пәні бойынша оқу-әдістемелік электронды кешендер құру, әдістемелік пәндік Web-сайттар ашу;

2. Жалпы компьютерлік желілерді пайдалану;

3. Бағдарламалау ортасында инновациялық әдістерді пайдаланып, бағдарламалық сайттар, құралдар жасау (мультимедиялық және гипермәтіндік технологиялар);

4. Қашықтықтан оқыту (Internet желісі) барысында өздігінен қосымша білім алуды қамтамасыз ету.[4]

Оқу - тәрбие үдерісінде телекоммуникациялық технологияларды қолданудың 2 жолы бар:

• Студенттер мен оқытушыларды желімен жұмыс жасауға үйрету;

• Дайын телекоммуникациялық жобалармен жұмыс жасауды ұйымдастыру, пәндік - әдістемелік Web -сайттар, Web-бетін құру.

Телекоммуникациялық технологияларды қолдану оқытушының білімін өздігінен жетілдіруге көмектеседі, оқытушының әдістемелік шеберлігі артады, сондай-ақ студенттердің

шығармашылықтарының қалыптасуына өз үлесін қосады, олар әртүрлі телекоммуникациялық жобалар байқауына қатысуына мүмкіндік алады.

Жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияны пайдаланудың төмендегідей артықшылығы бар:

- білім мазмұнының заман талабына сай болуы;
- болашақта қажетті білімді толығымен алу;
- білімді өздігінен меңгеру;
- өзін-өзі бағалай алуы;
- өз күшіне сенімділіктің болуы;
- өз жетістігін көре алуы;
- студентті ізденіске, шығармашылыққа бағыттауы.

Жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияда жағдайында студентке экран арқылы компьютер жаңа сабақты түсіндіріп, оқу үдерісін өзі атқаруымен сипатталады, қашықтықтан оқытуды да жүзеге асыруға болады.

Қашықтықтан оқыту технологиясы белгілі бір қашықтықта отырып, компьютерлік телекоммуникация және басқа байланыс орталықтары көмегімен оқып үйрену мақсатындағы ақпараттармен өзара тәжірибе алмасу тәсіліне негізделген.

Жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияны оқу-тәрбие үдерісіне ендіру 3 кезеңнен тұрады:

1-кезең: компьютердегі бар жекеленген тақырып, тақырыпшаларды, гипермәтінді қолдану, яғни «сіңіру» технологиясы.

2-кезең: студенттің өзіне қажетті мәліметтерді алу, яғни «жинақтау» технологиясы.

3-кезең: монотехнология, яғни барлық оқыту, басқару, бақылау тек қана компьютерді қолдануға сүйенеді.

ЖАКТ-ның тұжырымдық ережелері:

- оқыту – студенттің компьютермен жұмыс істеуі;
- бейімдеу-компьютерлік бағдарламаны баланың жеке ерекшеліктеріне қарай ыңғайлау;
- диалогтық сұхбаттасу – студенттің компьютермен өзара қатынасы;
- басқару - кез келген уақыттағы оқытушының енгізген түзетуі;
- оқытушының нұсқау беруі, сыныпшілік желіні басқаруы;
- дидактикалық басқару - жеке және топтық жұмыстың тиімді үйлестіруі;
- психологиялық басқару – студенттің компьютермен жұмысы кезінде қолайлы жағдай

туғызу;

- бағалау – студенттердің алған білім дәрежесін анықтау.

Жаңа ақпараттық коммуникациялық технология оқытудың әр кезеңінде де (жаңа тақырып түсіндіру, бекіту, қайталау, білім, білік, дағдыны дағдыны тексеру) қолданылады.

Шет тілі сабағында компьютерді қолдану мәтіндер мен ақпаратты білуге жол ашады. Тіпті нашар оқытын студенттердің өзі компьютермен жұмыс істеуге қызығады, өйткені кейбір жағдайларда компьютер білмеген жерін көрсетіп, көмекке келеді.

Компьютерлік және ақпараттық технологиялар заман талабы. Бұл жұмыстың басты мақсаты компьютер желісін және мультимедиялық - электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану, нақтылап айтқанда ағылшын тілі сабағында презентацияларды және мультимедиялық - электрондық құралдарды мектеп қабырғасында және білім беру процесінде терең қолдану. Ағылшын тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдаланғанда:

- лексиканы оқып үйретеді;
- сөйлеу ырғағын;
- диалог, монолог және рөлдік ойындарды;
- хат жазуға үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі.

Жалпы, шетел тіліне компьютерлі технология арқылы оқыту келесі ерекшеліктері арқылы сипатталады:

1. студенттің оқытушымен, парталас көршісімен жеке қарым-қатынасқа түсуіне мүмкіншіліктің болуы;

2. тілдік және тілдік емес информация түрлі және кең көлемде пайдалана алу.

Қорыта келгенде шет тілі сабағында компьютер және т.б. жаңа ақпараттық құралдарды пайдалану заман талабы. Жаңа замандағы - Жаңа Қазақстанымыздың дамып келе жатқан қадамында оқу процессіне жаңа ақпараттық технологияларды енгізілуі де, келешекте компьютер заманы болатынына көз жеткізеді. Сонымен бірге, қазіргі кезеңде жоғары мектептің шет тілін оқыту үдерісінде компьютерлік технологияның локальды және ғаламдық жүйе мүмкіндіктерін кеңінен қолдануда. Оның ішінде электронды кітапхана, электронды басылымдар, электронды оқулықтар және т.б. интернет ресурстарын жан-жақты меңгеру мүмкіндіктері пайда болды, қашықтықтан оқыту орталықтарына шығу жолдары анықталды. Оқытушылар Web -сервермен жұмыс жасауға мүмкіндік алып, өздерінің іс-тәжірибелерін және инновациялық технологияларын, басқа да ақпараттарды өздерінің Web - беттерінде, Web – сайттарында орналастыра алады.

Жоғары оқу орындарында шет тілі сабағында компьютерлік технологияны қолдана отырып, студенттер электронды пошта арқылы түрлі телеконференцияларға, халықаралық олимпиадаларға, байқауларға, ғылыми жоба байқауларына қатысаалады. Шет тілін оқытудың мультимедиялық технологиясын пайдалану студенттің шығармашылығын, шет тіліне деген қызығушылығын және сөйлеу қабілетін арттыруға өз үлесін қосады.

ӘДЕБИЕТ

- [1] <http://kk.wikipedia.org/wiki>. Жаңа білім беру жүйесі.
- [2] Қараев Ж.А. // Оқытудың компьютерлік технологиясын қолдану жағдайында Оқушылардың танымдық іс-әрекетін белсенді ету жолдары. Алматы. 1994.
- [3] Выготский, Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выгодский М.: Педагогика-Пресс, 1999. - 536 с.
- [4] Бұзаубақова К.Ж. Инновациялық педагогика негіздері. Оқу құралы. -Алматы: Білім, 2009.-424 б.

REFERENCES

- [1] Wilga. M River. Interactive Language Teaching. -Cambridge University Press. 1987-25
- [2] Still, K. Merrdith. Democratic Pedagogy National Staff Development Manyal. Bratislava, Slovakia, 1995

Шет тілін оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндігі мен тиімділігі

Турдалиева Э.Д., Ақынова Ж.М, Туткабекова К.С.
akinova_01@mail.ru

Тірек сөздер: Шет тілі, ақпараттық технологиялар, әдістер, компьютерлік технология, оқыту, интерактивті әдіс, интернет.

Аннотация. Бұл мақалада шет тілін терең меңгертудің тиімді жолдарының бірі ақпараттық-коммуникациялық технологияны пайдалану болып табылатыны туралы айтылады. Шетел тілі сабақтарында ақпараттық технологияларды пайдаланудың мақсаты - компьютерлік технологияларды қолдану арқылы шет тілін үйретудің тиімділігін жоғарылату. Шет тілін оқытуда инновациялық технологияларды қолдана отырып, студенттердің сөйлеу дағдысын қалыптастыру. Шет тілі сабағында студенттердің сөйлесу әрекеттерін белсендіру мен дамытудың сапалы әрі тиімді жолы ретінде инновациялық технологияларды тиімді пайдалану әдістері.

Поступила 19.02.2015 г.